

ZDZISŁAW NOGA

ORCID 0000-0003-0061-1808

(Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Instytut Historii i Archiwistyki)

O HERBIE MIASTA KRAKOWA

***650 lat herbu miasta Krakowa, katalog wystawy,
Archiwum Narodowe w Krakowie, 2019, s. 191***

Najdawniejsza wzmianka źródłowa o herbie Krakowa pochodzi z Kroniki Janka z Czarnkowa, który pod rokiem 1370 opisał wjazd Ludwika Węgierskiego na Wawel w celu objęcia Królestwa Polskiego po śmierci króla Kazimierza Wielkiego. Mieszczanie wyszli wówczas na jego uroczyste powitanie aż pod górę Lasoty. Rajcy nieśli chorągiew z herbem gminy miejskiej, a rzemieślnicy swoje ozdobione godłami chorągwie cechowe. Od tamtego czasu minęło już 650 lat. Na ten jubileusz Archiwum Narodowe w Krakowie we współpracy z Towarzystwem Miłośników Historii i Zabytków Krakowa (przy wsparciu finansowym Urzędu Miasta Krakowa) przygotowało wystawę poświęconą herbowi naszego miasta. Jednocześnie uczciło ją pięćdziesiątą rocznicę śmierci Profesora Mariana Friedberga (1902–1969), dyrektora Archiwum Aktów Dawnych Miasta Krakowa w latach 1945–1952 i wybitnego krakowianisty, który poświęcił herbowi miasta solidne studium, opublikowane w „Roczniku Krakowskim” w 1937 roku. Scenariusz wystawy opracował prof. Zenon Piech z Instytutu Historii UJ, przy współudziale Bożeny Lesiak-Przybył i Aldony Warzechy z Archiwum Narodowego w Krakowie, nad kształtem graficznym czuwała prof. Barbara Widłak z Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Wystawa była prezentowana najpierw w październiku 2019 roku na placu Szczeपाńskim, a w następnym miesiącu na dziedzińcu gmachu Archiwum przy ul. Siennej 16. Obecnie wystawę można zobaczyć na stronie Archiwum Narodowego w Krakowie www.ank.gov.pl (Popularyzacja, edukacja i wydawnictwa/wystawy).

Wystawie towarzyszył katalog, który pozostanie trwałą i pożyteczną po niej pamiątką. Część właści-

wą katalogu poprzedzają, poza przedmową dyrektora Archiwum Narodowego prof. Wojciecha Krawczuka, dwa niewielkiej objętości teksty autorskie. W pierwszym Zenon Piech, inicjator wystawy, dokonał przeglądu najważniejszych etapów ewolucji herbu gminy miejskiej od najstarszych, pochodzących z XIV wieku wzmianek źródłowych po czasy współczesne. Podkreślił wielowiekową tradycję herbu i opowiedział się za jego utrzymaniem, co w dzisiejszych czasach wcale nie jest pewne, zwłaszcza od czasu wprowadzenia w 2017 roku do Systemu Identyfikacji Wizualnej Krakowa logo miasta jako jedyne go znaku Krakowa. A logo powstało przecież dopiero w wyniku konkursu ogłoszonego w 1997 roku. Zdaniem Autora „obecnie istnieje realne zagrożenie, że w imię pseudonowoczesności główny znak miasta o 650-letniej tradycji zniknie z przestrzeni miejskiej”, a herb jest przecież „klejnotem dziedzictwa historycznego Krakowa”.

Drugi ze wspomnianych tekstów, autorstwa Bożeny Lesiak-Przybył i Aldony Warzechy, zawiera omówienie wykorzystanego na wystawie materiału źródłowego ze zbiorów Archiwum Narodowego w Krakowie i innych instytucji. Sama zaś wystawa składała się z dwudziestu sześciu modułów ukazujących w porządku chronologicznym funkcjonowanie herbu miasta w różnych kontekstach życia społecznego. W katalogu znalazły się wszystkie materiały eksponowane na wystawie, w układzie zaprezentowanym na planszach. Możemy podziwiać niemal dwieście wizerunków herbu utrwalonego na najdawniejszych dokumentach i na oprawach ksiąg miejskich, na pieczęciach, chorągwiach i ladach cechowych, w krakowskich kościołach, na sprzętach liturgicznych,

w dokumentach uniwersyteckich, a nawet w mediach XIX i XX wieku i na przedmiotach użytkowych.

Warto podkreślić znakomitą jakość materiału ilustracyjnego, który dodatkowo zwiększa atrakcyjność tytułowego katalogu. Dokumentuje on prze-

szłość jednego z najważniejszych symboli miasta i wypada mieć nadzieję, że nie jest to jeszcze rozdział zamknięty krakowskiej heraldyki miejskiej, że sprostą ona współczesnym wyzwaniom i zachowa żywy symbol miasta dla przyszłych pokoleń.